

OORLOG IN FOTO'S

DE VIETNAMOORLOG

ZELDZAME FOTO'S UIT OORLOGSARCHIEVEN

ANTHONY TUCKER-JONES

BBNC
uitgevers

Amersfoort, 2015

INHOUD

INLEIDING	8
Hoofdstuk 1	
Indochina: Donkere wolken pakken zich samen	11
Hoofdstuk 2	
Blunder van de inlichtingendienst	27
Hoofdstuk 3	
ZVL: Te weinig en te laat	41
Hoofdstuk 4	
Operatie Rolling Thunder	56
Hoofdstuk 5	
De helikopter wordt volwassen	72
Hoofdstuk 6	
Daar komen de tanks	85
Hoofdstuk 7	
Het beleg van Khe Sanh en Lang Vei	97
Hoofdstuk 8	
De slag om Hue	111

Hoofdstuk 9	
De slag om Saigon	124
Hoofdstuk 10	
De luchtmobiele brigade als reddende engel	137
Hoofdstuk 11	
De slag gewonnen, de oorlog verloren	148
Epiloog	158
Leestips	160

Saigon was gewend aan terroristische aanslagen, maar de omvang van het Tet-offensief veroorzaakte een grote schok.

INLEIDING

Op 30 januari 1968 lanceerden de Noord-Vietnamese communisten in heel Zuid-Vietnam een enorme gecoördineerde verrassingsaanval – het Tet-offensief – op het Zuid-Vietnamese en het Amerikaanse leger. De wereld keek verbaasd en verschrikt toe hoe een supermacht werd verrast en aan het wankelen werd gebracht. De wereldmedia deden verslag van elk belangrijk moment, terwijl de Amerikaanse militairen grote moeite hadden om de situatie onder controle te krijgen. De gevechten werden in geuren en kleuren uitgezonden op de televisie en kwamen zo binnen bij de Amerikaanse huishoudens; er kon niet worden gedaan alsof er niet iets vreselijk fout was gegaan met het buitenlandse beleid van de VS in Zuidoost-Azië. De grotere vuurkracht en de betere technologie drukten uiteindelijk het offensief de kop in, maar het bleek een veelbetekenende psychologische overwinning te zijn voor de communisten – een keerpunt in de oorlog in Vietnam.

Het Tet-offensief, dat op het hoogtepunt van de oorlog in Vietnam werd uitgevoerd, was in feite de climax van de Amerikaanse indammingspolitiek die ervoor had gekozen om de strijd met het communisme aan te gaan, waar ter wereld het ook de kop opstak. Na de Tweede Wereldoorlog verdeelde de komst van het IJzeren Gordijn Europa in tweeën en waren de Koude Oorlog en een gewapende vrede met het communistische Oostblok een feit. De Luchtbrug naar Berlijn en de Cubacrisis hadden laten zien dat kapitalisme en communisme niet als vrienden samen konden leven. Oost en West werden op de rand van oorlog met elkaar gebracht. In het geval van Korea werd de Koude Oorlog heet, nadat Amerika de oorlog in werd gesleurd om Zuid-Korea te beschermen tegen het communistische Noorden en diens Chinese medestanders. De oorlog in Vietnam was op veel manieren een herhaling van de Koreaanse Oorlog. Het wereldbeeld in Washington was dat indamming coûte que coûte moest worden nagestreefd.

Tijdens het Tet-offensief werd Washington afgeleid door de Praagse Lente die Europa in de eerste helft van 1968 in zijn greep hield. Pogingen om het communistische regime in Tsjecho-Slowakije liberaler te maken, werden die zomer tenietgedaan door een enorme invasie van strijdkrachten van het Warschaupact. De angst voor een kernoorlog deed westerse regeringen machteloos toekijken; die konden niets anders doen dan de invasie veroordelen als een daad van agressie. Amerikaanse strategen maakten zich er vanzelfsprekend druk over dat het conflict in Zuidoost-Azië een bewuste actie van de communistische wereld was om Amerikaanse leger-eenheden weg te trekken uit de impasse tussen de NAVO en het Warschaupact. Tegelijkertijd wisten ze dat de steun van Moskou en Peking aan het communistische Noord-Vietnam een aanslag deed op de communistische reserves. Het was beter om je vijand ver van huis te bevechten dan voor de deur van je huis.

Het communistische Tet-offensief verraste het Amerikaanse leger, onder leiding van gene-

raal William C. Westmoreland, door een misser van de inlichtingendienst die even groot was als die bij Pearl Harbor. De guerrilla-aanval van het Noord-Vietnamese leger (NVL) en de Vietcong begon in feite al in september 1967, toen communistische troepen aanvallen lanceerden op geïsoleerde Amerikaanse garnizoenen in de bergen. Met een vooruitziende blik waarschuwde Westmoreland Washington eind december 1967 dat hij verwachtte dat de communisten ‘in het hele land intensievere acties van plan waren, misschien wel een maximale inspanning, gedurende een betrekkelijk korte tijdsspanne’.

De Vietnamese communisten hadden hun activiteit begin januari 1968 opgevoerd door middel van een aanval op de luchtmachtbasis in Da Nang, waarbij zevenentwintig vliegtuigen werden vernietigd. Er werden ook aanvallen uitgevoerd in de Que Son-vallei, op het vliegveld bij Ban Me Thot en op An Khe. De Vietcong kondigde een wapenstilstand van een week af voor de feestdagen rond Tet (het Vietnamese Nieuwjaar), die op 28 januari zou ingaan. De activiteiten van de Vietcong vielen de dag ervoor stil, afgezien van het bombarderen van de Amerikaanse basis in Khe Sanh.

Toch verklaarde de Zuid-Vietnamese regering dat het bestand in de vijf noordelijke provincies geen stand zou houden, dit vanwege de samentrekking van eenheden van de Vietcong gedurende de laatste maand. Ondanks die voorzichtigheid werden zij en haar Amerikaanse bondgenoot bijna onder de voet gelopen door de enorme schaal van het Tet-offensief, dat bestond uit aanvallen in heel Zuid-Vietnam.

Voor al door de bittere gevechten die bij Khe Sanh in Zuid-Vietnam plaatsvonden, als onderdeel van het Tet-offensief, werd de tactische inzet van de luchtmacht volwassen. De Amerikaanse basis bij Khe Sanh werd blootgesteld aan een van de dodelijkste lawines van munitie die in de geschiedenis van de oorlogsvoering op een tactisch doel ooit werd afgevuurd. Zowel het beleg van Khe Sanh als de bittere gevechten om Hue en Saigon betekenden bijna het einde van de Amerikaanse inspanningen. Hoewel in al die gevallen de overwinning werd behaald, zou het Tet-offensief vérstrekkende gevolgen hebben voor de betrokkenheid van Amerika bij Zuid-Vietnam en de manier waarop de oorlog werd gevoerd.

Het gebruik van de Amerikaanse strategie die later bekend werd als ‘shock and awe’ deed het Amerikaanse publiek huiveren, waarvan een groot deel geen behoefte had om de communisten coûte que coûte te verslaan. Ondanks de Amerikaanse vindingrijkheid en technologie bleek het gebruik van het oppermachtige luchtwapen een bot wapen te zijn dat niet alleen vijandelijke soldaten, maar ook onschuldige burgers het leven kostte. Het wijdverbreide gebruik van napalm en Agent Orange betekende het einde van het moreel gezag van het Amerikaanse leger. Grote delen van Vietnam veranderden in een vergiftigde woestenij.

Het Tet-offensief was voor de Amerikanen het teken dat ze de oorlog in Vietnam niet konden en niet zouden winnen – wat zij van hun regering eisten, was een vertrekstrategie in plaats van de totale overwinning. Het leger van de VS vroeg om meer middelen en een herkansing. De communisten beidden gedurende vier lange jaren van guerrillaoorlogsvoering hun tijd, voordat

ze in 1972 nog een conventionele aanval lanceerden. Toen die tot staan was gebracht, wachtten ze nog eens drie jaar; tegen die tijd zorgde de Amerikaanse onvrede met de oorlog ervoor dat ze nagenoeg zonder tegenstand Saigon in konden rijden.

De les die de generaals van Amerika trokken uit het Tet-offensief en de Vietnamoorlog in zijn geheel was dat je de volledige heerschappij op land, in de lucht en op zee moest hebben om een oorlog te kunnen winnen. Ondanks de overmacht aan vuurkracht en technologie die door de Amerikanen werd ingezet, konden ze de geografie van Vietnam niet de baas worden. Het afsnijden van de Ho Chi Minh-route en het veiligstellen van de enorme Mekongdelta en de kust van Vietnam was een onmogelijke opdracht. Het schoonvegen van het Vietnamese oerwoud was ook nagenoeg onmogelijk – ontbladering was geen langetermijnoplossing. De geografie van het land was in het voordeel van de communisten, die in staat waren om zich overal door het land te bewegen ondanks de grote inspanningen van het leger van de VS om het slagveld onder controle te houden.

Zoals het Franse leger tijdens de Eerste Indochinese Oorlog had gemerkt, betekende het innemen van grondgebied dat je het moest verdedigen; daardoor werden bases kwetsbaar voor tegenaanvallen. De open woestijnen in Irak betekenden daarentegen dat het leger van de VS tijdens de Golfoorlog en de daaropvolgende oorlog in Irak complete heerschappij over het slagveld had. De oorlog in Afghanistan leek echter meer op die in Vietnam, behalve dan dat het oerwoud werd vervangen door bergen. De Fransen kwamen er in Indochina achter dat verspreide versterkingen die vanuit de lucht werden gesteund niet tot een oorlogwinnende strategie leidden. Het was een fout die de Amerikanen ook zouden maken – een fout die uiteindelijk zou leiden tot het verlies van Zuid-Vietnam aan de communisten.

Hoofdstuk 1

INDOCHINA: DONKERE WOLKEN PAKKEN ZICH SAMEN

De aanleiding voor de oorlog in Vietnam lag in de verdeling van de Franse kolonie Indochine, ofwel Indochina, in de chaos na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Na de capitulatie van Frankrijk in juni 1940 gaf de Vichyregering in het niet-bezette zuidelijke deel van Frankrijk onder leiding van maarschalk Henri-Philippe Pétain onbedoeld hulp aan Hitler: in plaats van de aanzienlijke macht van de Franse marine en het Franse rijk in te zetten om Hitler te verdrijven, maakte de paniekerige Vichyregering zich in het daaropvolgende jaar drukker over het veiligstellen van de wijdverbreide koloniale gebiedsdelen.

Het beleid van Vichy om 'af te wachten' was een grote hulp voor Hitler, omdat hij het Franse rijk niet echt kon bedreigen, tenzij hij de machtige Franse vloot kon uitschakelen. Dat betekende in feite dat het Franse leger in Noord-Afrika en in het Nabije Oosten, dat pro-Vichy was, een bedreiging vormde voor de kwetsbare positie van Groot-Brittannië in Egypte. In de eerste twee jaar werd eerst Groot-Brittannië en daarna Amerika gedwongen om tegen Vichy te vechten.

In het Verre Oosten veroorzaakte de houding van Vichy ook problemen, met net zulke belangrijke gevolgen. Franse strijdkrachten in Indochina verkeerden niet in de positie om de eisen van Japan te weerstaan die deze moesten helpen in diens oorlog tegen China. Indochina omvatte een enorm gebied en bestond uit vijf landen: Tonkin, Annam, Cochinchina, Laos en Cambodja. Generaal Catroux ging ermee akkoord om de spoorlijn van Haiphong naar Yunnan af te snijden; daardoor werden China cruciale oorlogsmaterialen onttrokken. De Vichyregering was woedend en onthief Catroux van zijn functie. Zijn vervanger, admiraal Decoux, werd ook al snel bedolven onder eisen van de Japanners, waaronder de vrijheid om Japanse eenheden door Indochina te verplaatsen en toegang tot Franse luchtmachtbases en marine-installaties.

Vichy erkende Japan als de belangrijkste macht in de regio door middel van het Frans-Japanse verdrag van 30 augustus 1940 en gaf toe aan de Japanse druk. Decoux ontving enkele bevelen te laat om te voorkomen dat eenheden van het Franse Vreemdelingenlegioen in Tonkin bij Lang Son, niet ver van de Chinese grens, tegen Japanners vochten. De Fransen verloren achthonderd man voordat de Japanners oprukten naar Haiphong, en Decoux werd uiteindelijk gedwongen om akkoord te gaan met de aanwezigheid van Japanse eenheden.

Het is ironisch dat juist de Vichyregering ervoor zorgde dat Amerika bij de oorlog werd betrokken. In juli 1941 eisten Amerika en Groot-Brittannië dat Japan zijn troepen uit Indochina zou terugtrekken en kondigden een olie-embargo af. Het antwoord van Japan was een aanval op Britse en Amerikaanse doelen in de Stille Zuidzee, waarvan Pearl Harbor de bekendste is. Het

wijdverspreide Japanse leger wachtte tot maart 1945 met de volledige inname van Indochina.

Vijf maanden later, op 19 augustus 1945, viel de stad Hanoi in handen van de strijdkrachten van de communistische Vietminh en riep hun leider Ho Chi Minh de Democratische Republiek van Vietnam uit. Hij benoemde generaal Vo Nguyen Giap tot minister van Binnenlandse Zaken. Het is twijfelachtig of Minh echt geloofde dat de Fransen Indochina zo gemakkelijk zouden opgeven, maar hij had in elk geval duidelijk gemaakt dat de Vietnamezen onafhankelijkheid wilden. Hoewel de Franse regering de nieuwe republiek erkende, had ze niet veel zin om de controle over de overvloedige rijst- en rubberplantages in het zuiden over te dragen. Terwijl de Fransen operaties in Cochinchina, Cambodja en het zuiden van Annam uitvoerden om de communisten en andere gewapende groepen onder de duim te houden, probeerden ze in het noorden een akkoord te sluiten met de Vietminh. Frankrijk was uitgeput door de Tweede Wereldoorlog en het laatste wat de Fransen wilden, was betrokken raken bij een grote oorlog. Giap vertrok naar de bergen in Tonkin, van waaruit zijn 60.000 guerrillastrijders eind 1946 verrassingsaanvallen uitvoerden op het Franse leger en Franse commerciële doelen.

De gevechten escaleerden al snel, vanaf het moment dat China en de Sovjet-Unie de Democratische Republiek van Vietnam in 1950 erkenden en de Vietminh grote hoeveelheden Chinese en Sovjet-wapens begon te ontvangen. Begin 1953 telde de Vietminh minstens 139.000 manschappen, van wie er 125.000 beroepssoldaat waren. Hoewel de Fransen en hun plaatselijke bondgenoten een overmacht van drie tegen een hadden, zat het merendeel van hun strijdkrachten vast in fortificaties en grote steden. In Tonkin en in delen van het buurland Laos had de Vietminh het initiatief genomen.

Het Franse vertrouwen op versterkte 'egelstellingen' (ofwel wederzijds steun verlenende versterkingen) betekende dat vliegtuigen een steeds belangrijkere rol speelden. De Franse luchtmacht stuurde driehonderd vliegtuigen naar Vietnam, terwijl de Franse marine drie vliegdekschepen in de Chinese Zee had liggen. Dit vertrouwen op versterkingen die door de lucht werden bevoorrad was een gebrekkige strategie – en die de Amerikanen tijdens de Tweede Indochinese Oorlog zouden herhalen.

Vietnam werd in 1954 door middel van een gedemilitariseerde zone verdeeld in het communistische noorden (dat bestond uit Tonkin en de noordelijke helft van Annam) en het niet-communistische zuiden (dat bestond uit Cochinchina en de zuidelijke helft van Annam). Dat jaar werden de Fransen vernietigend verslagen bij Dien Bien Phu. Ze hadden kunnen doorgaan met de oorlog, maar de overwinning van generaal Giap was van dien aard dat Frankrijk de wil had verloren om de strijd tegen het communisme in Zuidoost-Azië te continueren.

De Amerikaanse president, Harry Truman, stuurde in september 1950 eerst de 'Military Assistance Advisory Group' (MAAG) van de VS naar Vietnam om de Fransen te helpen tijdens de Eerste Indochinese Oorlog. De MAAG moest toezien op het Amerikaanse militaire materieel ter waarde van tien miljoen dollar dat was opgestuurd naar de Fransen om hen te helpen bij hun inspanningen tegen de strijdkrachten van de Vietminh. Die hulp steeg in 1953 tot 350 miljoen

dollar om oude Franse militaire uitrusting te vervangen. Toch duurde het tot 1954 voordat generaal Henri Navarre, de bevelhebber van de Franse strijdkrachten in Indochina, de VS toestemming gaf om verbindingsofficieren naar Vietnamese eenheden te sturen, maar tegen die tijd was het teken aan de wand voor Frankrijk in Zuid-Vietnam al te zien.

Tussen 1950 en 1954 gaf Amerika hulp ter waarde van 1,1 miljard dollar om Frankrijk te steunen bij hun oorlog tegen het communisme in Indochina; een deel daarvan was materieel ter waarde van 746 miljoen dollar dat rechtstreeks aan het Franse expeditieleger werd geleverd. Het bleek niet genoeg om het tij te keren. De dramatische en doorslaggevende slag bij Dien Bien Phu was in 1953 begonnen met een aanval van Franse parachutisten op dat dorp dat door de Vietminh werd bezet. Het was een van drie plaatsen waar de Fransen de communisten in het binnenland wilden vastzetten. Het garnizoen van 16.000 man, dat bestond uit Fransen, Algerijnen, Marokkanen, Thai, Vietnamezen en bergbewoners, werd daarna zelf door 50.000 communistische manschappen belegerd.

De verdedigers doorstonden tussen maart en mei 1954 een bombardement van zo'n 150.000 granaten. Al hun voorraden moesten vanuit Hanoi, driehonderd kilometer ver weg, worden ingevlogen. Ze hielden acht grimmige weken in vreselijke omstandigheden stand, waarna ze zich toch moesten overgeven. De vernederde Fransen telden 2293 doden, 5134 gewonden en 11.000 krijgsgevangenen (inclusief de gewonden) – ten koste van 8000 dode en 15.000 gewonde communisten. Het was een militaire ramp voor de Fransen, en de onvermijdelijke beschuldigingen over en weer ondermijnden het Franse bestuur van Indochina.

Het was van cruciaal belang dat de luchtsteun niet voldoende was geweest: het gevolg daarvan was dat het garnizoen geen versterkingen had gekregen en niet had kunnen uitbreken. De zwakke Franse luchtbrug verloor 62 vliegtuigen; 167 andere werden beschadigd. De Franse nederlaag leek heel erg op die bij Stalingrad in 1943 en het was een les die de Noord-Vietnamezen en de Amerikanen niet snel zouden vergeten.

Daarna stelde de Indochinaconferentie in juli 1954 twee Vietnamese staten vast die op de 17de breedtegraad werden verdeeld door de rivier Ben Hai. Dat maakte een einde aan de Franse gevechtsactiviteiten. Er werd een gedomilitariseerde zone langs de rivier afgesproken: Franse eenheden trokken zich uit het noorden terug en de Vietminh uit het zuiden. Cambodja en Laos werden onafhankelijke landen. Dat betekende het eind van de Union Française die in 1949 was opgericht om de Franse koloniale belangen bij elkaar te houden.

Tegen het jaar 1955 was het Franse expeditieleger verkleind tot 35.000 man; de terugtrekking uit het land werd het jaar daarna versneld en viel samen met verkiezingen in heel Vietnam die het land moesten verenigen onder een onafhankelijke regering. Tegen die tijd hadden de Fransen hun handen vol in Algerije. Zuid-Vietnam, dat bang was voor het vooruitzicht dat de communisten de macht zouden grijpen, verwierp de verkiezingen en vocht de afspraken van de Indochinaconferentie aan. Dat was de aanleiding voor de Tweede Indochinese Oorlog.

De Vietcong (de Vietnamese communisten) in het zuiden was vastbesloten om de twee helf-